DE LEVENSGESCHIEDENIS VAN EEN JONGE HAAS, DIE UITGROEIDE TOT EEN FLINKE RAMMELAAR

Hoe Basje Bas werd

Ruud Baardolf

Maandag 26 april 1982 — 14.00 uur — een collega belde op met de mededeling 'ik heb een jonge Haas van niet ouder dan één week voor je'. Nu moet ik eerst even vertellen, dat ik in het verleden te kennen heb gegeven graag een jong dier op te voeden, wanneer dat nodig mocht zijn. Twee keer heb ik inmiddels geprobeerd een jonge Haas groot te brengen, dat helaas niet lukte.
Het eerste Haasje bleef 3 weken in leven. Het kreeg van het begin af aan koffiemelk met druivesuiker, langzaam overgaand in een papje van Bambix met geraspte worteltjes. Het ging vrij goed, echter van de ene op de andere dag ging het diertje dood.
Het tweede Haasje was al erg slecht, toen ik het kreeg, at niet veel en stierf dan ook na drie dagen. Hierna heb ik herhaaldelijk geprobeerd wat meer over het grootbrengen van deze dieren te weten te komen, maar op dit gebied kon ik niet veel vinden.
Wel heb ik het boekje 'Verzorging van ouderloze jonge dieren' door C.E. & J. Spaulding aangeschaft. Prijs *f* 19,50. Dit boekje heeft mij de meeste steun gegeven bij het opvoeden van het derde Haasje, dat de naam Bas(je) meekreeg.

Welnu, na het telefoontje van m'n collega reed ik naar een tehuis van geestelijk gehandicapten, waar het Haasje in een schuur was gevonden. Men had het inmiddels in een doosje gezet met voor vijf maanden paardesla. Hierna reed ik meteen door naar één van onze stadsboerderijen om bij één der geiten een potje melk af te tappen. Rauwe geitemelk, zo staat geschreven, is de best vervangende moedermelk voor alle zoogdieren (hoog vetgehalte).
Thuisgekomen onmiddellijk geprobeerd of Basje wat wilde drinken, hetgeen inderdaad lukte. In het boek staat niets over het verzorgen van jonge Hazen, wel over het verzorgen van jonge Konijntjes. Jonge Konijnen moeten in het begin om de twee uur gevoed worden.. Ik heb zelf maar om de drie uur aangehouden, hetgeen inhield, dat ik 's avonds om ongeveer 12 uur naar bed ging, vervolgens om 3 uur opstond, kwartiertje voeren, mijn bed weer indook en om zes uur er weer naast stond om onze nieuwe aanwinst opnieuw z'n voeding te geven. Overdag nam ik hem mee naar mijn werk om hem zo ook z'n dagelijkse voedingen te kunnen geven.

Bij elke voeding kreeg Basje 5 à 10 cl melk met een mespuntje druivesuiker opgelost. Dat ging heel goed. De melk werd toegediend met een daartoe bestemd zuigflesje. Na elke voeding wreef ik met een nat doekje over zijn buikje. Volgens kenners likt de moeder altijd de buik van het jong om hem aan te zetten tot plassen en inderdaad het hielp. Zodra ik hem op de grond had gezet, liet meneer een grote plas op de vloerbedekking, hetgeen een grote vlek opleverde en waardoor er momenteel nog een bepaald kleurverschil in het tapijt is te zien.

In het vervolg zette ik hem na het zogen meteen in zijn rennetje.
Het rennetje was ongeveer een meter lang en 50 cm breed en 50 cm hoog. In het rennetje zat een klein afdakje, waar hij overdag onder kroop. Met een plank werd de ren van boven afgesloten. Belangrijk was volgens mij, dat het dier aan alle kanten vrij zicht had door het gaas. Onze eerste Haas werd bijna hysterisch als hij werd opgesloten in een doos. Ik had toen nog geen beschikking over een rennetje. Op de dag dat het Haasje doodging,

was hij ook voor het eerst een lange dag opgesloten geweest.
Wanneer Bas weer in zijn ren moest, zette ik hem altijd op een keukendoekje en stopte hem lekker in. Dat vond hij best wel fijn, want alleen 's avonds kwam hij tevoorschijn. Zo was trouwens ook makkelijk te zien of hij gepoept of geplast had. De eerste vijf dagen voedde ik Basje, zoals ik hiervoor vertelde.
Hierna kreeg hij opeens minder zin in de melk, het werd steeds moeilijker hem te laten drinken. In het begin vreesde ik het ergste, maar toen ik hem in zijn rennetje op wat hooi zag knagen, dacht ik dat het misschien wel tijd werd voor wat vaster voedsel. De geitemelk werd nu gemengd met 2 à 3 theelepeltjes broodmeel (volkoren) en een beetje druivesuiker, zodanig dat het een langzame druiperige substantie werd. De opening van het speentje werd nu wat groter gemaakt en met succes begon Basje te sabbelen.
Herhaaldelijk maakte ik zijn kinnetje schoon tijdens de voeding, omdat ervaring bij ons eerste Haasje ons geleerd had, dat de gemorste pap een harde klont kon worden. Zijn buikje bleef ik nog steeds bestrijken met een nat doekje. Echt veel at Basje niet van deze pap. Hierna eens een blaadje andijvie, stukje appel, stukje brood geprobeerd, wat inderdaad, zij het wat moeilijk werd aangevreten. Na een week gaf ik hem alleen nog maar 's morgens, 's middags en 's avonds eten. Eindelijk weer eens een lange nachtrust. Het viel mij op, dat Bas in de eerste week harder was gegroeid dan ons eerste Haasje in een periode van drie weken. Misschien door de geitemelk?
Bas werd in de weken daarop wat moeilijker te hanteren. Sinds een paar avonden mocht hij er even uit. Nieuwsgierig onderzocht hij alles, liep je altijd achterna, zat zich regelmatig te wassen en krabbelde aan de vloerbedekking.
De eerste keer dat hij losliep, probeerde ik hem met ons konijn samen te laten (een Franse Hangoor). Dat ging wel. Bas likte de oren van het konijn en kroop lekker dicht tegen hem aan. Deze besnuffelde hem op zijn beurt. Ik hield ze echter goed in de gaten en dat was maar goed ook, want de volgende avond werd ons konijn erg agressief en kon ik ternauwernood voorkomen, dat het Haasje werd gebeten. Sindsdien: aflossing van de wacht.

6 mei
Het gaat nog steeds goed met Bas. Hij wordt wat feller, bijt wel eens en doet 's avonds verwoede pogingen om uit zijn ren te komen. 's Avonds betrap ik hem op het eten van zijn eigen keuteltjes. Het papje gaat er steeds beter in.

7 mei
Het aantal papvoedingen teruggebracht tot twee maal per dag, Bas eet steeds meer andijvie, geraspte appel en dergelijke. Twee dagen geleden ben ik gestopt met het bestrijken van zijn buikje. Vandaag bemerkte ik echter, dat hij toch wel een dik buikje kreeg. Voor de zekerheid heb ik daarna nog maar een paar keer zijn buikje met een nat doekje bestreken en de volgende dag, misschien was het toeval, was het weg.

9 mei
Bas plast en keutelt een eind weg. Ik hoef zijn buikje niet meer nat te maken. Hij krijgt steeds meer natuurlijker voedsel: weegbree, klaver, paardensla, gras, dat alles aangevuld

Bas op het vloerkleed, dat onder de plassen moest lijden.
Naar kleurenfoto van R. Baardolf.

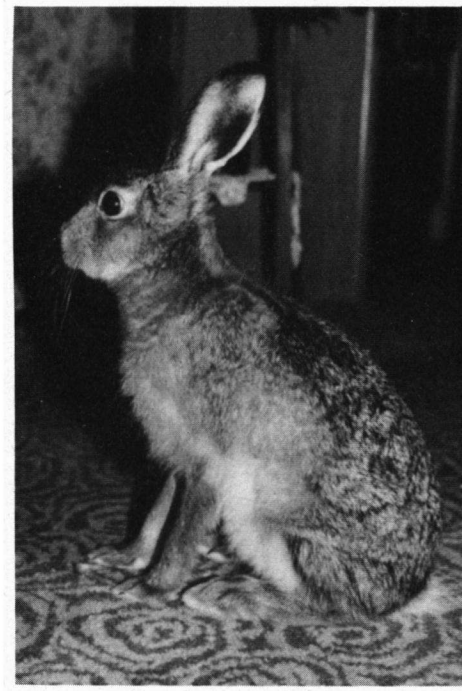

met het papje, dat nu nog maar één keer wordt gegeven.
De springkracht van het dier wordt met de dag verbeterd. Als ik 's avonds de plank opzijschuif, springt hij zo in mijn armen.

17 mei
Gestopt met de papvoorziening.

21 mei
Even met Bas naar de dierenarts geweest. Deze was erg enthousiast, maar vond hem wel wat te mager. Zij gaf het advies door te blijven gaan met het geven van geitemelk, omdat in de natuur de jongen ook nog steeds gezoogd worden. De geitemelk moest ik weer mengen met broodmeel aangevuld met Gistocall en druivensuiker. Ook kon ik wel wat krachtvoer geven. Als hij losliep werd er op verschillende plekjes wat klaver en dergelijke neergelegd, zodat hij er langzaam aan zou kunnen wennen zijn eten zelf te moeten zoeken.
In de periode eind mei — begin juni groeide Bas hard, maakte de gekste capriolen, kwam soms als een bruine tornado voorbijstuiven om vervolgens plotseling te stoppen, wanneer hij weer een rood of wit klaverbolletje ontdekt had, terwijl zijn oren tijdens het eten alle kanten uitdraaiden. Hij was niet gemakkelijk te pakken, kwam wel bij je in de buurt, maar zodra je een onverwachte beweging maakte, schoot hij weg.
Hij deed regelmatig zijn plas op een vaste plek in de zijkamer, gelukkig op het zeil. Toen ik op deze plek een krant had gelegd, ging hij de eerste keer er natuurlijk precies naast plassen, maar daarna gebruikte hij hem toch wel als toilet.
Keutels vond je door het hele huis. Regelmatig probeerde Bas op zijn achterpoten staand de Philodendron van z'n onderste bladeren te ontdoen. Als ik met de geitepap en krachtvoer naar zijn hok liep, drentelde hij de hele tijd om mij heen en dit was dan ook het moment om hem zonder problemen te pakken.
Gedurende de maand juni ben ik nog een paar keer naar de dierenarts geweest om Bas even te laten zien. Deze adviseerde mij, als het mogelijk was, hem nog tot eind juli te houden, omdat hij dan nog wat op krachten kan komen. Vóór 1 augustus moest hij echter wel los worden gelaten, zei ze, omdat anders de tijd te kort is om een wintervacht te krijgen. Ook moest ik hem af en toe eens wegen.

Op *6 juli* woog hij 1 kilo en 250 gram, een week later 1 kg en 400 gram.

Op *16 juli* begon Bas opeens veel minder te eten. Zijn krachtvoer waar hij anders toch zo dol op was, liet hij onaangeroerd. Ook groenvoer wilde hij niet meer eten. Zijn ontlasting bestond uit zwarte aanelkaar plakkende keuteltjes, vergezeld door een enorme vieze lucht. Elke dag werd Bas verschoond, maar zodra er weer één of meer keuteltjes in het hok lagen, was de lucht weer terug.

Op *19 juli* bemerkte ik tot mijn schrik, dat Bas 1 kilo en 50 gram woog. 350 gram afgevallen dus! Bij de dierenarts kreeg Bas 'op kosten van de natuur' een vitamine C - prik en een soort hoestdrankje, dat ik door zijn drinkwater moest mengen. Ik kreeg te horen, dat als Bas nu losgelaten zou worden, hij onherroepelijk dood zou gaan en na overleg besloot ik Bas in ieder geval tot na de winter te houden, als hij tenminste in leven wilde blijven.

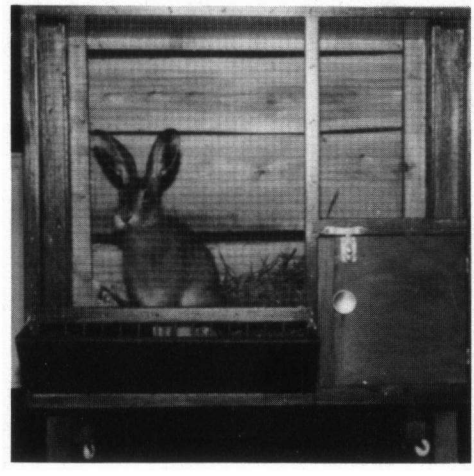

Bas in zijn nachtverblijf.
Naar kleurenfoto van R. Baardolf.

Die hele week lag Bas stil in z'n hokje, at niet veel, maar toonde wel belangstelling als je even kwam kijken. Echt levensmoe was hij niet. Van alles geprobeerd met het voedsel. Een boterham gedrenkt in melk en wat klaverbolletjes was het enige voedsel, dat hij wilde eten. Toch na enkele dagen was hij er

wonder boven wonder weer helemaal bovenop. Zijn kracht- en groenvoer at hij weer volop en hij poepte en plaste weer net als vroeger. Wat opviel was, dat Bas van het gemengde konijnenvoer alleen de graankorreltjes er uit viste. De dierenarts adviseerde om in het vervolg het 'alles in één' voer te geven, van die staafjes. Bas at dit nieuwe krachtvoer erg goed.

Op *27 juli* woog Bas 1 kg en 200 gram, een week later nog steeds 1 kg en 200 gram, maar nog een week later 1 kg en 250 gram. Er zat verbetering in.

12 augustus:
Nog even naar de dierenarts geweest, die opmerkte dat Bas gegroeid was. Af en toe zou Bas nog zo'n vitamine C prik moeten krijgen. De laatste keer bemerkte de dierenarts een bobbeltje op de plek, waar Bas de vorige keer een prik had gekregen. Waarschijnlijk probeerde het lichaam door middel van antistoffen dit soort prikken tegen te gaan.
Regelmatig kwamen wij terug op het feit, dat hoe goed deze Haas op dat moment er uitzag, hij toch een kleine kans in de natuur zal hebben, wanneer hij los wordt gelaten. Krachtvoer en brood zal hij in de natuur niet zo gauw tegenkomen en het was nog maar de vraag of dat toch wel enigszins onder de maat gebleven rammelaartje het niet af zal leggen tegen de volgroeide rammelaars in de natuur. Alle moeite zou dan voor niets geweest zijn. Dus hebben wij uiteindelijk besloten dit lieve dier definitief toe te voegen aan de reeds aanwezige veestapel.
In de afgelopen periode tot heden hebben wij heel veel plezier gehad van dit lieve dier, behoudens het moment waarop de telefoon het niet meer deed. Over het algemeen kan ik wel stellen, dat deze Haas vrij goed in huis is te hanteren, van onhandelbaar worden valt nog niets te merken en hij richt in ieder geval niet meer schade aan als een normaal huisdier. Een kat kan ook nog wel eens wat schade veroorzaken en een hond kan kwispelend ook alles van de tafel gooien. Trouwens een kort, maar krachtig 'hé' is voldoende om Bas in het gareel te houden.
Hij kreeg ondertussen een groter hok en is nu volledig zindelijk, doet alles in z'n hok en heeft daar de beschikking over een grote boomstronk, waar hij regelmatig mee aan het slepen is. Als hij 's avonds los mag, gaat hij altijd eerst liggen 'rollebollen' op de bank (zie foto) en springt regelmatig bij ons op schoot om even nieuwsgierig alles te onderzoeken. Van vreemden moet hij echter niets weten. Als er bezoek is ligt hij plat in z'n hok met de oren stijf tegen het lichaam.

Hij weegt momenteel (eind juni 1983) 2 kg en 500 gram. Ik heb niet de indruk, dat het nog een echte forse Haas zal worden. Z'n voedsel bestaat uit een bakje met krachtvoer met wat Gistocall erover gestrooid, een stukje hard brood, andijvie of natuurlijk groenvoer en een wilgetakje, waar hij regelmatig aan zit te knagen, waardoor de snoeren weer enigszins ontzien worden.
Om de twee maanden krijgt hij een coccidioses-kuur. Doordat hij nogal wat natuurlijk groenvoer krijgt, is de kans op besmetting groter en deze kuur (poeder opgelost in drinkwater) voorkomt dit. Uiteraard probeer ik altijd voedsel te plukken op plekken, waar zo weinig mogelijk honden komen, omdat de besmetting vaak via de ontlasting van honden wordt overgebracht.
Het grootbrengen van een jonge Haas heeft niet altijd 100% kans van slagen. Het is mij bij het derde Haasje gelukkig wel gelukt.
Ik meende er in ieder geval goed aan te doen mijn ervaringen voor belangstellenden op papier te zetten.

■ R. Baardolf, Kadoelerbos 117, 2715 SE Zoetermeer, 079-510 922.

Noot van de redactie
Na de geboorte laat de moerhaas de jongen alleen. Ze blijven op de geboorteplaats in dekking achter. Na enige dagen verlaten ze deze plaats en houden ze zich individueel verborgen in de omgeving. Hazen worden één maal per 24 uur gezoogd. De melk heeft een zeer hoge vet (11-24%) en eiwit (11-20%) concentratie. Ongeveer drie kwartier na zonsondergang komen de jonge Hazen op de geboorteplaats tezamen. Circa 15 minuten later komt ook de moerhaas. Het zogen duurt 2 à 3 minuten. Enkele minuten later verdwijnen de dieren weer. Het kan gebeuren dat een jong op de verkeerde zoogplaats terechtkomt. Een moertje weigert zo'n vreemd jong niet en ook deze wordt gezoogd. Ook jongen met mensenlucht (bijvoorbeeld na het aanbrengen van oormerken) worden niet verstoten.
Soms vinden mensen een eenzaam hazenjong tussen het gras. Dit is dus geen verlaten jong. Laat het dan ook rustig liggen. Ook na aanraken niet meenemen.